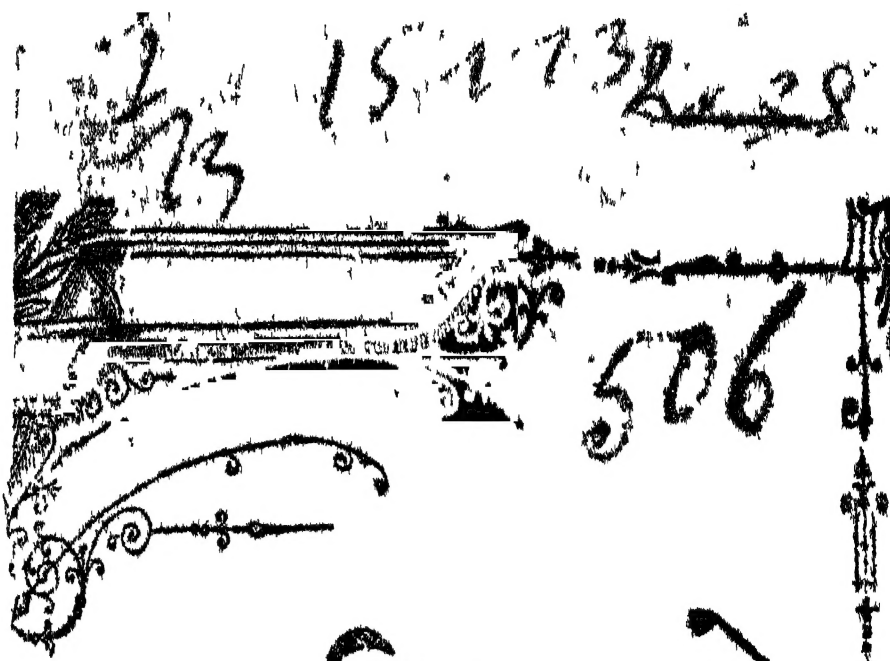

ઉમ્મતનો વિલા

ઉમ્મતનો

વિલાપ.

રચી- પ્રગટ કરનાર
એદલજી ધનજી કાખા,
અમરેલી-કાઠીયાવાડ.

ઈ સં ૧૯૧૨

આવૃત્તી પહેલી

નકલ ૫૦૦

અમદાવાદ—ધી અમરસીંહજી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
પકાણું નીઝામખાન નુરખાન વકીલે છાપ્યું.

કીંમત બે આના.

गूजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

(गवर्गनी कृषीगर्विः । ५ भागः)

अनुक्रमांक ४३८२ सांके

पुस्तकने नाम (विष्णुदेवकी विद्याप

विषय ८६६८ : ३

ઉમ્મતનો

વિલાપ.

રચી- પ્રગટ કરનાર
એદલજી ધનજી કાખા,
અમરેલી-કાઠીયાવાડ.

ઈ સં ૧૯૧૨

આવૃત્તી પહેલી

નકલ ૫૦૦

અમદાવાદ—ધી અમરેલીજી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
પકાણ નીઝામખાન તુરખાન વકીલે છાપ્યું.

કીંમત બે આના.

૨૧/૧૧/૧૯૪૭
 ૬૫૫૫૫૫૬
 ગ્રંથાલોક ૬૨

૭૮૬

અર્પણ પત્રિકા.

મહેરબાન નેકનામ

શેઠ ઇસહાક રહેમતુલ્લાહ દલાલ.

ધોરાજી.

આપના માનિતા વતન ધોરાજી ખાતે આપે મોહમેડન
 કલમ તથા મદ્રેસાની સ્થાપના કરી ઇસ્લામી હમ-
 દર્દીનું આપે જે અનુકરણ કરવા લાયક ઉત્તમ
 દ્રષ્ટાંત રજુ કર્યું છે તેની શુભ યાદમાં
 ઇસ્લામી સાહિત્યનું આ લઘુ
 પુસ્તક અપને સહ-

માન અર્પણ

કરું છું.

ખાદીમે ઇસ્લામ

અમરેલી-ઝાઠીયાવાડ

એદલજી ધનજી ઠાપા.

પ્રસ્તાવના.

આજથી કેટલાક વર્ષ પહેલાં શમશુભ ઓલમા મૌલાના અલતાફ હુસેન હાલીનું મુસદ્દસે હાલી નામનું ઉરદુ કાવ્ય મારા વાંચવામાં આવ્યું. વાંગવા સાથેજ મારા મનમાં એવી ઇચ્છા થઈ આવી કે, જો તેને ગુજરાતી લીપિ તથા તરજુમા સાથે છપાવી પ્રગટ કરવામાં આવે તો ઇસ્લામી કામને ધણોજ લાભ થવા પામે. પરંતુ ખીજાં કેટલાંક પુસ્તકો બહાર પાડવાના કામમાં હું એવો તો લીન થઈ જવા પામ્યો હતો કે મને તે કામ હાથ ધરવાનો અવકાશ મળી શક્યો નહિ. આજે પણ જેવીને તેવીજ અવકાશની ગેરહાજરી વાળી સ્થિતિ છે, પરંતુ આજથી ત્રણ માસ પૂર્વે મુસદ્દસે હાલીની મુળ પ્રસ્તાવના અનાયાસે વાંચનમાં લીધી. અલીમદ કૉલેજના સ્થાપક સર સમ્યદ એહમદખાનનાં તેમાં ટાંકી બતાવવામાં આવેલાં વાક્યોએ મારાપર જાદુઈ અસર કરીધી. સર સમ્યદ એહમદ મુસદ્દસે હાલીના કર્તાને સંબોધીને કહે છે કે “વાચાળ પ્રાણી હોવાનો દાવો કરવો અને ખુદતાલાએ આપેલી વાચાથી કાંઈ કામ ન લેવું એ ધણી શરમ ભરેલી વાત છે. કામની સ્થિતિ છેક બગડી ગઈ છે. કોમી ભાઈઓ તદ્દન ઝલીલ થઈ ગયા છે. માતખર માણસો માટીમાં મળી ગયા છે. વિદ્યાનો નાશ થઈ ગયો છે. ઇસ્લામનું તો માત્ર નામજ બાકી રહ્યું છે. દરિદ્રતાનો ઘેર ઘેર પોકાર પડી રહ્યો છે. પેટ ભરવાના સાંચા થઈ પડ્યા છે. નીતિરીતિ બગડી ગઈ છે અને હજી

બગડતીજ જાયછે. ધર્માધિતાની ધમધોર ધટ્ટા આખી કામ ઉપર છવાઇ ગયેલી છે. રૂઢીની સાંકળ દરેકના પમમાં પડેલી છે. અજ્ઞાનતા અને અધટિત પૈરવી સૌની ગરદનપર સવાર છે. અમીર ઉમરાવો જે કામને ધણો ફાયદો કરી શકે છે તે ગા-ડીલ અને બેપરવા થઇ ગયા છે. ઉલમાઓ જેમને કામી સુ-ધારણામાં ધણો દખલ છે તે જમાનાની જરૂરીયાતો અને મ-સલહતોથી નાવાફર છે. એવા સમયમાં જેનાથી જે કાંઈ બની આવે તે બહુતર છે..." આ છેલ્લા વાક્યે મારા ખીજા કામના બોજને થોડો વખત માટે વિશ્રાન્તી અપાવી અને તે વિશ્રાન્તીનાં કારણે હું મુસદ્દેસે હાલીનું કામ હાથ ધરવાને શક્તિવાન થયો. મુસદ્દેસે હાલીને ઇસ્લામની ચક-તી પડતી એવું નામ આપી જુદું જ પ્રગટ કીધું છે. મુસદ્દેસે હાલીની છેવટમાં તેના રચનારે મુનાજાતે હાલી નામનું કા-વ્ય વધારામાં મુક્યું છે. આ વધારાના કાવ્યને મેં ઉમ્મતનો વિલાપ એવું નામ આપી તેના સાર સાથે પ્રગટ કીધું છે. હું આશા રાખું છું કે તેના છુપા સારનો ઇસ્લામી બંધુઓ અભ્યાસ કરી પોતાને તેમજ પોતાની વિદ્યા-કળામાં પહોંત પડેલી કામને લાભ આપશેજ.

ખાદીમે ઇસલામ

એદલજી ધનજી કાખા.

ઉમ્મતનો વિલાપ.

અય ખાસએ ખાસાને રોસલ વકતે દોઆ હય,
ઉમ્મતપે તેરી આકે અજબ વકત પડા હય. ૧

સાર—ઓ, અમારા માનનીય રસુલ, દોઆ કરવાને!
સમય છે, કેમકે તારી ઉમ્મતપર અજબ મુશ્વિતનો વખત
આવી પડ્યો છે.

જે દીન બડી શાનસે નીકલાયા વતનસે,
પરદેસમેં વોહ આજ ગરીબ-ઉલ-ગુરબા હય. ૨

સાર—જે દીન, પોતાના વતનથી મોટી જાહોજલાલી
સાથે નીકળ્યો હતો તે આજ પરદેશમાં તદ્દન ગરીબ થઈ ગયો છે.

જીસ દીનકે મદઓ થે કબી ખુસરૂ વ કસરા,
ખુંદ આજ વોહ મેહમાન સરાએ ફાકરા હય. ૩

સાર—જે દીનની દાવત એક વખતે મોટા રાજ મહા-
રાજઓને અપાએલી હતી તે દીન, આજ રૂઝીરોની ધર્મશા-
ળમાં મેહમાન છે.

વોહ દીન હુધ જઝમે જહાં જુસ્સે ચરામાં,
અખ ઉરકી મજલીસમેં ન જતી ન હીયા હય. ૪

સાર—એ દીન, કે જેથી દુનિયાની મજલીસ પ્રકાશિત થઈ
આજે તે દીનની મજલીસમાં હીવો જતી પણ નથી.

જો દીનકે થા શીર્કસે આલમકા નીગેહખાન,
અખ ઉરકા નિગેહખાન અગર હે તો ખુદ હય. ૫

સાર—જો દીન, સઘળી દુનિયાને મુશરીફપણાથી બચા-
વતો હતો. હવે આજે તેનો નિગેહખાન ખુદ સિવાય બીજો
કોઈ નથી.

જો તફરકે અકવામકે આયા થા મીટાને,
ઉસ દીનમેં ખુદ તફરકા અખ આકે પડા હય. ૬

સાર—જો દીન, કામ કામ વચ્ચેની જુદાઈને દુર કરવાને
માટે આવ્યો હતો. તે દીનમાંજ ખુદ જુદાઈ આવીને પડી ગઈ છે.

જુસ દીનને થે ગૈરકે દીલ આકે મિલાએ,
ઉસ દીનમેં ખુદ બાઇસે અખ બાઇ જુદા હય. ૭

સાર—જો દીને બીજાઓના દીલો મેળવીને એકત્ર કરી
આપ્યાં તે દીનમાં આજે બાઇ બાઇથી જુદાઈ થઈ પડી છે.

જો દીનકે હમદર્દ બની નુએ બસર થા,
અખ જંગો જહલ ચાર તરફ ઉરમેં બપા હય. ૮

સાર—જો દીન, સઘળી મનુષ્યજાતનો ખરો હમદર્દ હતો
આજે તેજ દીનમાં ચારે તરફ દંગા ફસાદો લાગ્યા પડ્યા છે.

જીસ દીનકા થા ફક બી અકસીર ગના બી,

ઉસ દીનમેં અબ ફક હે બાકી ન ગના હય. ૯

સાર—જે દીનની ફકીરી પશુ અકસીર તવંગરી હતી,
આજે તે દીનમાં ન ફકીરી છે ન તવંગરી છે.

જે દીનકે ગોદુમેં પલા થા હોકમા કે,

વોહ અસ'એ તેજે જોહોલાહે સોફહા હય. ૧૦

સાર—જે દીન મોટા મોટા હકીમોની ગુદમાં પરવરીશ
પામ્યો હતો તે દીન આજે અશાન અને હલકા લોકોની તલ-
વારનો ભોગ થઈ પડ્યો છે.

જીસ દીનકી હુજ્જતસે સબ અદીયાનયે મગલુબ,

અબ મોતેરઝ ઇસ દીનપે હર હર ઝેહ દેરા હય. ૧૧

સાર—જે દીનની હુજ્જત સામે સઘળા દીનો આધિન
થઈ ગયા હતા. આજે તે દીનપર ચારે તરફથી એતરાજોની
ધમાલ લાગી રહી છે.

હે દીન તેરા અબબી વોહી ચશ્મએ સાફી,

દીંદારે મેં પર આબ હે બાકી ન સફા હય. ૧૨

સાર—આજે તારો તે દીન પ્રથમ જેવોજ સ્વચ્છ ઝરો
છે. પરંતુ દીનદારોમાં આજે પાણી કે સ્વચ્છતા કશુંએ નથી.

આલીમ હે સો ખેઅકલ હે, જહીલ હે સો વેહશી,

મુનઅમ હે સો મગરરહે, મુશ્લીસસો મદા હય. ૧૩

સાર—આલીમો છે કે અકલ વિનાના છે. જહીલો છે તે
તહન જંગલી છે. તવંગરો છે તે મગર છે અને મુશ્લીસ છે
તે ભીખારી છે.

વાં રંગ હે દીનરાત તો વાં રંગ શ્વેતરોઝ,
યેહ મહેશીલે અધ્યાન હે વોહ બઝમે શોરશ હય. ૧૪

સાર—અહીં જ્યાં જોઈએ તો રંગ રંગ જામી રહ્યો છે
આવો તેના અમીરો તથા શરીફોનો રંગદંગ છે.

છોડુંમેં ધતાઅત હે, ન શકત હે બડુંમેં,
પ્યારુંમેં મહબ્બત હે, ન યારુંમેં વફા હય. ૧૫

સાર—નાનાઓમાં તાબેદારી અને મોટાઓમાં હમદર્દી
નથી. પ્યારાઓમાં પ્રેમ નથી અને મીત્રામાં વફાદારી નથી.

દોલતહે ન ઇર્જત હે ન ફજલત ન હુનર હય,
એક દીન હે બાકી સો વોહ બેબર્ગો નવા હય. ૧૬

સાર—નતો તેની પાસે દોલત, ઇજ્જત, ફજલત કે હુનર
છે. એક માત્ર દીન છે તે પાતરા તથા ડાળીઓ વિનાના વક્ષ
જેવું થઈ પડ્યું છે.

હે દીનકી દોલતસે બહા ઇસ્મસેં રોનક,
બે દોલતો ઇસ્મ ઇસ્મેં ન રોનક ન બહા હય. ૧૭

સાર—દીનની દોલતથીજ ખુબી અને રોનક છે, જ્યાં ઇ-
સ્મ તથા દોલત નથી ત્યાં કાંઈપણ ખુબી કે રોનક નથી.

શાહ હે અગર દીન તો ઇસ્મ ઇસ્કા હે ઝેવર,
ઝેવર હે અગર ઇસ્મતો માલ ઉસ્કી જલા હય. ૧૮

સાર—દીન જો ખુબસુરતી છે તો ઇસ્મ તેનું ધરણું છે.
જો ઇસ્મ ધરણું છે તો નાણું તેનો ચળકાટ છે.

જીસ કામમેં ઝોર દીનમેં હો ઇલમ ન દોલત,

ઉસ કામકી ઝોર દીનકી પાની પે બીના હય. ૧૯

સાર—જે કામ અને દીનમાં ઇલમ તથા દોલત ન હોય તે કામ તથા દીન પાણીપરની ઇમારત સમાન છે.

ગો કામમેં તેરી નહિ અબ કોઈ બડાઇ,

પર નામ તેરી કામકા યાં અબ્બી બડા હય. ૨૦

સાર—જો કે તારી કામમાં હવે કોઇપણ જાતની વડાઇ રહી નથી તથાપિ તેનું નામ હજી સુધી ઘણું મોટું છે.

ડર હે કહીં યેહ નામબી મીટ જાયે ન આખેર,

મુલત્તસે ઇસે દૌરે ઝમાં મેટ રહા હય. ૨૧

સાર—ધાસ્તી છે કે રખેને એ નામ પણ મટી જાય, કેમકે સમયનું ચક્ર તેને ઘસી રહ્યું છે.

જીસ કસકા થા સર બશલક ગુમ્બદે એકબાલ,

ઇદનારકી અબ ગુંજ રહી ઉસમેં સદા હય. ૨૨

સાર—જે મહેલની ટોચ ઉન્નતિના આકાશ સાથે વાતો કરતી હતી આજે તેજ મહેલમાં ચારે તરફ પડતીનો અવાજ પોકરાઇ રહ્યો છે.

બેડાથા ન જો બોદ મુખાલીફસે ખખરદાર,

જો ચલતી હે અબ ચલતી ખીલાફ ઉસ્કે હવા હય. ૨૩

સાર—જે જહાઝ તોફાની હવા વિષે તદ્દન અજાણ હતું. આજે તે વહાણપર સધળેથી તોફાની હવાઓ ટપોટપ ફૂટી રહી છે.

વોહ રોશનીયે બામ વ હરે કીશવરે ઇસલામ,
યાહ આજ તલક જીરકી ઝમાનેકો ઝીયા હય. ૨૪

સાર—ઇસલામ પ્રદેશના દાર તથા શીખરપરનો પ્રકાશ
કે જે પ્રકાશની યાદગીરી સમયને સંપૂર્ણ યાદ છે.

રોશન નજર આતા નહિ વાં કોઇ ચેરાગ આજ,
બુજનેકો હે અબ ગર કોઇ બુજનસે બચાહય. ૨૫

સાર—પિયાં એક પણ દીવો પ્રગટતો જોવામાં આવતો
નથી. જે દીવો ફરી જ્વાળી બચી ગયો છે તે ફરી જ્વાળી
તૈયારીમાં છે.

અશરતકદે આબાહ થે જીસ કોમકે હરસુ,
ઉસ કોમકા એકએક ઘર અબ બઝમે અઝાહય. ૨૬

સાર—જે કોમની ખુશાલીના જલસા ચારે તરફ જામી
રહ્યા હતા તે કોમનું એકએક ઘર આજે માતમની મજલીસ
થઈ રહી છે.

ચાઉસથે લલકારતે જીન રાહ ગુઝરેમેં,
દીન રાત બુલંદ ઉન્મેં ફકીરકી સદા હય. ૨૭

સાર—જે શાહમાર્ગોપર ચાઉસો (ચારબો) લલકારી
રહ્યા હતા તેજ શાહમાર્ગોપર આજે ફકીરોનો પોકાર પડી
રહ્યો છે.

વોહ કોમકે આઝાકમેં જો સર બ ફલક થી,
વોહ યાદમેં ઇસલામકી અબ ર બકશા હય. ૨૮

સાર—જે કામ કે આકાશની ઉંચી ઇમારતપર બેસતી હતી તે આજે પોતાના વડીલોની યાદમાં બગલો અંકી રહી છે.

જે કામકે માલીક થી ઉલુમ ઓર હોકમકી,

અબ ઇસ્મકા વાં નામ ન હીકમતકા પતા હય. ૨૯

સાર—જે કામ વિદ્યા-કળાની માલીક હતી તે કામમાં આજે વિદ્યા કે કળાનું નામ પણ રહ્યું નથી.

ખોજ ઉન્કે કમાલાતકા લગતા હે અબ ઇલાના,

ગુમ હસ્તમેં એક કાફલો બે તખ્લો દરા હય. ૩૦

સાર—તપાસ કરતાં તેમનો માત્ર એટલોજ પતો લાગે છે કે જંગલમાં એક કાફલો વિના સરંજમે ગુમ થઇ ગયો છે.

બીગડીહે કુચ્છ એસી કે બનાએ નહિ બનતી,

હે ઇસ્સે ચેહ ઝાહેર કે ચેહી હુકમે ખુદા હય. ૩૧

સાર—મામલો કાંઇ એવો તો બગડ્યો છે કે સુધારતાં સુધરતો નથી, તેથી એમ જણાય છે કે ખુદાની મરજીજ એવી છે.

થી આસ તો થા ખોદ ખી હમરાહ રજકે,

અબ ખોદ હે મુદતસે દીલુમેં ન રજ હય. ૩૨

સાર—જ્યારે આશા હતી ત્યારે તે સાથે ધાસ્તી પણ હતી. હવે આજે માત્ર ધાસ્તીજ રહી ગઇ છે. આશાનું નામ પણ જણાતું નથી.

જે કુચ્છ હેં વોહ સબ અપનેહી હાથુકે હેં કરતુત,

શીકવા હે ઝમાનેકા ન હીસમતકા ગીલા હય. ૩૩

સાર—જે ખરાબ સ્થિતિ થઇ છે તે અમારા કુટુંબોનેજ આભારી છે, તેમાં કાંઇ સમય કે કીસમતનો દોષ નથી.

દેખે હેં થેહ દીન અપનીહી ગરલતકી બદૌલત,
સચ હે કે ખુરે કામકા અંજામ ખુરા હય.

સાર—આવી દુઃખદાયક સ્થિતિ અમોએ અમારી ગરલ-
તના કારણેજ જોઇ છે. ખરી વાત છે કે ખરાબ કામનું પરિ-
ણામ પણ ખરાબજ હોય છે.

કી એજ બદન સખને હે પોશ્તાક કતાંકી,
ઓર બર્ફમેં ડુખી હુધ કીશ્વરકી હવા હય. ૩૫

સાર—ઇસલામ દેશનું જહાઝ ખરફમાં ડુબેલું છે અને
તેની પ્રજાએ તેને શોધવા માટે કંતાનનાં કપડાંઓ પહેરેલાં છે.

દરકાર હે યાં મારકમેં જોશ્નો ખફતાન,
ઓર દોશપે માંકે વોહી કાહના રીઠા હય. ૩૬

સાર—આવી લડાઇમાં લોઢાનાં બકતરો અને લોઢાનોજ
લેખાસ પહેરવો જોઇએ, પરંતુ અહીંતો સધળાઓ પુરાની પીછોડી
ખભાપર નાખી બેઠા છે.

દરીયાયે પુર આશોબહે એક રાહમેં હાયલ,
ઓર બેઠકે ઘોડનાવપે યાં કર્દે સેના હય. ૩૭

સાર—માર્ગમાં એક ઉડે અને તોશની દરિયો આવેલો
છે પણ અહીં તો ઘોડાપર બેસીને તેને ઓળંગવા માટે લોઢા
ચાલ્યા છે.

મીલતી નહિ એક ખુંદભી પાનીકી જહાં મુશ્ત
વાં કાફલા સખ ધરસે તહે હસ્ત ચલા હય. ૩૮

સાર—જે માર્ગમાં પાણીનું એક ટીપું પણ વગર કીમતે
મળતું નથી તે માર્ગમાં કાફલાનો કાફલો ખાલી હાથે ચાલી
નીકળ્યો છે.

હાં નીકલે હેં સૌદેકા દીરમ લેકે પુરાને,
ઓર સીક્કા રવાં શહેરમે' મુદત્તસે નયા હય. ૩૯

સાર—જુઓ કે શહેરમાં નવો શીકકો ક્યારનોએ ચાલુ
થઈ ગયો છે; પરંતુ આ લોકો તો બાવા આદમના વખતનું
નાણું લઈ સૌદો ખરીદવા ચાલ્યા છે.

શરિયાહે અય કીશ્તીએ ઉમ્મતકે નિગેહબાન,
બેડા ચેહ તબાહીકે કરીબ આન લગા હય. ૪૦

સાર—ઓ ઉમ્મતની કીશ્તીના નિગેહબાન! અમારી
તારી પાસે ફરીયાદ છે. હવે આ જહાઝ તદ્દન ઝરકાવ થઈ
જવાની અણીપર આવી લાગ્યું છે.

અયઃ ચશ્મએ રહેમત બેઅખી અન્ત વ ઉન્મી
દુનિયાપે તેરા લુત્ફ સદા આમ રહા હય. ૪૧

સાર—ઓ રહેમતના દરિયા અને બહાદુર ઉમ્મી સરદાર!
જગતપર તારી કૃપા સર્વત્ર ફેલાતી રહેલી છે.

હસ કોમને ધર ઓર વતન તુજસે છુડાયા,
જબ તુંને કીયા નેક સલુક ઉન્સે કીયા હય. ૪૨

સાર—જે કામે તને તારૂં ધરબાર છોડવી આપ્યું તે કામ
પર તેં તેમના અપકારના બદલામાં ઉપકારજ કીધો છે.

સદમા દુરે દંદાંકો તેરે જી-સેકે પોંહયા,
હી ઉન્કે લીયે તુને ભલાધકી દોઆ હય. ૪૩

સાર—જે લોકોએ લડાઈમાં તારા દાંતો તોડી નાખ્યા તે-
મના માટે પણ તેં ભલાધનીજ દોઆ કીધી છે.

કી તુને ખતા અફવ હે ઉન કીના કશુંકી,
ખાનેમેં જીન્હુને તુએ એહર દીયા હય. ૪૪

સાર—જેણે તને એહર ખવડાવ્યું છે તેવા કીનાખાનેની
ખતા પણ તેં માફ કરી આપી છે.

સો ખાર તેરા દેખકે અફવ ઓર તરહમ,
હર બાગી વ સરકશકા સર આખરકો ઝુકા હય. ૪૫

સાર—સેંકડો વખત તારી માફી તથા ફયા જોઈ સધળા
ધાંત્રખાજ શત્રુઓની ગરદન છેવટે તારી આગળ ઝુકી ગઈ છે.

જો બેઅદબી કરતેયે અશઆરમેં તેરી,
મનકુલ ઉન્હીસે તેરી શીર મદહો સના હય. ૪૬

સાર—જે લોકો કવિતામાં તારી બેઅદબી કરતા હતા
તેમનાજ મુખથી તારી તારીફ નીકળી છે.

ખરતાવ તેરે જબકે ચેહ આઘાપે હેં અપને,
આઘાસે ગુલામકો કુચ્છ ઉમ્મીદ સીવા હય. ૪૭

સાર—જ્યારે તારી વર્તણૂંક શત્રુઓ પ્રત્યે પણ આવી છે
તો પછી તારા ગુલામોને શત્રુઓ કરતાં કાંઈ વધુ ઉમેદ છે.

કર હકસે દોઆ ઉમ્મતે મરહુમકે હકમે,

ખતરૂમે ખોહોત જરકા જહાઝ આકે ધીરા હય.

સાર—એ ઉમ્મતના હકમાં દોઆ કર કે જેનું જહાઝ મોટા જોખમમાં ઘેરાઈ ગયું છે.

ઉમ્મતમે તેરી નેકલી હેં ખદબી હેં લેકીન,

દીલદાદા તેરા એકસે એક ઉન્મેં સીવા હય. ૪૯

સાર—તારી ઉમ્મતમાં સારા અને નરસા બન્ને પ્રકારના માણસો છે, પરંતુ તેમાં દરેક એક કરતાં એક વધુ તારો આશક છે.

ધમાન જુસે કેહતે હેં અકીદામેં હમારે,

વોહ તેરી મહબ્બત તેરી ધતિરતકી વીલા હય. ૫૦

સાર—અમારા અકીદામાં જેને ધમાન કહે છે તે તારી તથા તારી આલ પ્રત્યેનો પ્રેમ છે.

હર ચપકલીશ દેહર મુખાલીશમેં તેરા નામ,

હથીયાર જવાનુંકા હે પીરૂંકા અસા હય. ૫૧

સાર—દરેક લડાઈના મેદાનમાં તારું નામ જવાંમરદોનું હથીયાર અને ધરડાઓનો ટેકો થઈ રહ્યું છે.

જો ખાક તેરે દરપે હે જાગ્રુપસે ઉડતી,

વોહ ખાક હમારે લીયે દારએ શકા હય. ૫૨

સાર—તારા દારપર જે ઝાડુથી રજ ઉડી રહી છે તે રજ અમારા માટે ખીમારીની દવા છે.

જો શેહર હુવા તેરી વીલાદતસે મુશરફ,

અખતકે વોહી કીખ્લા તેરી ઉમ્મતકા રહા હય. ૫૩

સાર—જે શહેરને તારા જન્મનું માન મળેલું છે તે શહેર
આજસુધી તારી ઉમ્મતનો કીબ્લો મનાતું રહ્યું છે.

અસ મુલકને પાછ તેરી હીજરતસે સઆહત;

કાબેસે કશીશ ઉરકી હરેક દીલમેં સીવા હય ૫૪

સાર—જે શહેરે તારી હીજરતથી વડાધ મેળવી છે તેનું
ખેંચાણુ કાબા કરતાં દરેકના દીલમાં વિશેષ છે.

કલ દેખિયે પેશ આએ ગુલામુંકે તેરે કીયા,

અખતકતો તેરે નામપે એક એક શીદા હય. ૫૫

સાર—હવે જોઈએ કે કાલે તારા ગુલામુંને શું શું પેશ
આવે છે. હજી સુધી તો તેમાંનો દરેક તારા નામપર શીદા છે.

હમ નેકહેં યા બદહેં શીર આખેરહેં તુમહારે,

નીસખત બહોત અચ્છીહે અગર હાલ ખુરા હય ૫૬

સાર—અમો સારા અગર તરસા જે છીએ તે છેવટે તા-
રાજ છીએ. જોકે અમારી હાલત ખરાબ છે પરંતુ તારી સાથેનો
સંબંધ ધણો સારો છે.

ગર બદ હેં તો હક અપના હે કુચ્છ તુનપે જીયાદા

અખખારમેં અતાલેહો લી હમને સુના હય. ૫૭

સાર—જો ખરાબ છીએ તોપણ તારાપૂર અમારો હક
વિશેષ છે, કેમકે તું ખરાબીનો દુર કરનાર છે, એમ અમોએ
સાંભળ્યું છે.

તદખીર સંબલનેકી હમારે નહિ કોઇ,

હાં એક દોઆ તેરી કે મકસુલે ખુદા હય. ૫૮

સાર—અમારા સુધરવાની કોઈપણ તકનીક જણાતી નથી
પણ હા, તારી એકજ દોઆ બસ છે કેમકે તે ખુદાની દર
ગાહમાં મકબુલ છે.

ખુદ જાહેરે તાલેબ હેં ન ઇજ્જતકે હેં ખાહાં
પર શીકે તેરે દીનકી ઇજ્જતકી સદા હય. ૫૯

સાર—અમેા દબદબો કે ઇજ્જતની ખાહેશ રાખતા નથી,
માત્ર નારા દીનની ઇજ્જત રહે તેજ સદા ઇચ્છીએ છીએ.

ગર દીન કો જોખું નહિ ઝીલ્લતસે હમ્મારી,
ઉમ્મત તેરી દર હાલમેં રાઝી બ રઝા હય. ૬૦

સાર—અમારી પડતીથી જો દીનને કાંઈ જોખમ ન હોય
તો પછી આ તારી ઉમ્મત ખુદાતાલાની મરજી પર રાજી છે.

ઇજ્જતકી બોહોત દેખલીં દુન્યામેં બહારેં,
અબ દેખલેં ચેહની કે જો ઝીલ્લતમેં મઝા હય. ૬૧

સાર—ઇજ્જતના લહાવો પણ દુનિયામાં ઘણા લઘ લીધા
હવે એ પણ જોધ લઘએ કે અપમાનમાં શું સ્વાદ છે.

હાં હાલીયે ગુસ્તાબ ન બહડ હદે અદબસે,
ખાતુંસે ટીપકતા તેરી અબ સાફ ગીલા હય, ૬૨

સાર—ઓ ! ગુસ્તાબ હાલી ! હવે તું હદ કુદાવી ન જા,
કેમકે તારી વાણીમાં હવે સ્પષ્ટ રીતે નીંદા જણાઈ આવેછે.

હે ચેહની ખબર તુજકો કે હે કોન મુખાતેબ,
માં જુમ્બીશે લબ ખારેજ અઝ આહંગ ખતા હય. ૬૩

સાર—તને એ પણ ખબર છે કે અહીં કોણ સાંભળનાર છે. અહીં તારી દોઆ કબુલ થયા વિના રહે તેમ નથી.

ઈસલામી લાઈઓને ખુશ ખબર.

નવું ઇસલામી પુસ્તક

ઈસલામની ચડતી પડતી યાને મુસદ્દાએ હાલી.

ઈસલામની સ્થાપના પુર્વેની હકીકતથી લઈ આજ સુધીની ઇસલામીઓની સ્થિતિને ચિતાર અસરકારક અને આકારી નજમમાં મોક્ષાના અલતાફ હુસેન હાલીએ આપ્યો છે. તે ગુજરાતિ લીપિમાં આપી તેનો નીચે તરજુમો આપ્યો છે. આ પુસ્તક માટે એટલુંજ કહેવું બસ છે, કે કોઈએ સર સહયદ એહમદને પૂછ્યું કે, ઓ ! સહયદ ! જ્યારે ખુદા તને પુછશે કે તું મારા માટે શું હદીઓ લઈ આવ્યો ત્યારે તું શું જવાબ આપશે ? સર સહયદે કહ્યું કે હું એમ જવાબ આપીશ કે હાલી પાસેથી મુરીસદ (ઇસલામની ચડતી પડતી) લખાવી લાવ્યો.

કૌમત ૦-૧૨-૦ પો. ૦-૧-૦

મળવાનું ઠેકાણું.

એહલજી ધનજી કાખા.

અમરેલી (કાઠીયાવાડ.)

મોહોટી પ્રખ્યાતિને પુણ્ય ફતેહમંદ થએલી

અખુટ

કૌવત આપનારી

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

સાહીને તથા વીરને સુધારે છે, મંદ પડેલી

પ્રાચીનશક્તિને સતેજ કરે છે, યાદ શક્તિને

વધારે છે અને શરીરને કઠાવર તથા

બળવાન બનાવે છે.

કીંમત-ગોળી ૩૨ ની ૬ળી ૧ નો રૂપિયો એક.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.

જામનગર—કાઠીયાવાડ.

જીંદગીપર તમોને પ્યાર છે.

ખરાબ સંગત અને ખરાબ વિચારોથી લાગુ પડતી કુટે-
વને લીધે ઉછરતી અવસ્થાના જીવાનીયાઓની જીંદગીની કેવી
પાયમાલી થાય છે તે જાણવા તથા તેમાંથી બચવા

કામશાસ્ત્ર

પુસ્તક વાંચો.

જે મંગાવે તેને વગર કીંમતે અને વગર

પ્રાપ્ત જે મોકલવામાં આવે છે.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.

જામનગર—કાઠીયાવાડ.

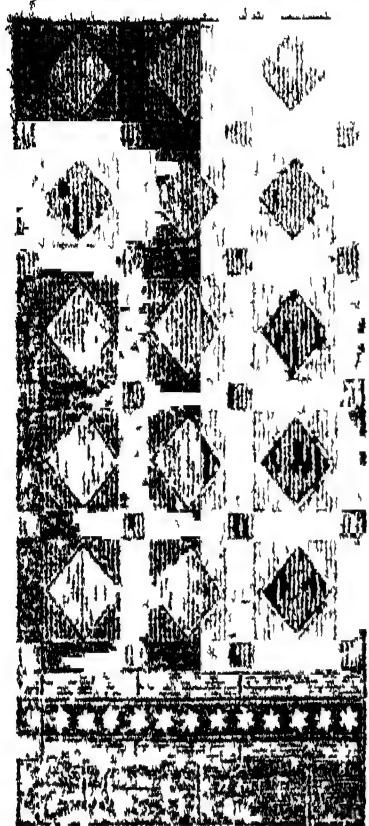
THE BOMBAY TILE MART

EST 1888

GULAMALI GULAMHUSEIN.

21, BANK STREET FORT BOMBAY.

FLOORING TILES.

Orders for all Marble works, Table Tops, name tablets, Plain encaustic flooring Tiles DADO white glazed & Broken mosaic tiles cement Matalic ceiling. Steel & galvanized wallpaper well executed promptly at Moderate Price.

સ્થાપન. ૧૮૮૮

આરસના સફેદ પાટીઆ, લાદી, કાળી આરસની લાદી ફરનીચરમાં, દીવાલમાં, જમીનપરની સુશોભિત લાદીઓ પાલીસ કરવાનો સામાન બ્રોકન મોઝેક ટાઇલીસ તથા બાયરમ અને મોરીમાં બેસાડવા લાયક સફેદ ચગકતી ૬x૬ લાદીઓ, હાથ છાપ શીમીટ, દીવાલપર જડવાના ફેન્સી વાલપેપર સ્ટીલની જડવાની શીશીંગ વગેરે કીશાયત ભાવે મળશે.

હું અમારા પાતાના બનાવેલા માંગલોરી નલીયા કીમત રૂ. ૫ થી મળશે.

ધી બોમ્બે ટાઇલ માર્ટ.

ગુલામમલી ગુલામ હુસેન ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ, મુંબઈ

ચશુરપી રત્નને જાળવવું એજ જીંદગીની મોટી દેલત છે.

મુલક મશહુર જામનગરનો પ્રખ્યાત શુદ્ધ સાચા
મોતીનો સુરમો.

(આ : સુરમો વાપરવાથી આંખના અસંખ્ય દરદીઓ
ફેટેહ મંદ થયા છે.)

સર્વ મનુષ્યને ચશુરપી રત્નને જાળવવા શરીરના તમામ
અવયવો કરતાં વધારે જરૂરનું છે. જેના સાધન તરીકે અમારો
સુરમો જાંખ, જામર, પાણીનું ખરવું, ફૂલું, પરવાળા, ખીલ,
ખટકે, કઠણ, દુખવા આવવું, આંખનું જવું જાળા બંધાવા
ગંભી, રતાલ, ચીપડ થવા, પાંપણનું ખરવું તથા ચોટી જવું
કોટ, આંજણી તથા ખીજા વિકારથી થતાં આંખના અસંખ્ય
દરદો જેનાં કે ધુમાડથી બહુ વાંચવાથી ઊંઘગરા દત્તાદી ગમે
તો કારણથી થએલ દરદનું નિવારણ કરે છે. આ સુરમો રોગી
તથા નિરોગી તેમજ વાંચક વર્ગ તથા લેખક વર્ગ તનામને
એક સરખી રીતે ફાયદા કારક થઈ પડે છે. શુદ્ધ મમીરાનો
સુરમો કિંમત નંબર ૧ તોલો ૧ ના રૂ. ૧૦ નંબર ૨ ના રૂ.
૪ નં. ૩ ના રૂ. ૧૧ નં. ૪ રૂ. ૧ અને નં. ૫ રૂ. ૧૧.

આ સુરમાના ઉત્તમ પણા માટે મેં. ડોક્ટર નરસીભાઈએ
ધણો વખત વાપરી ઉત્તમ સર્તીરીષ્ટ આપેલ છે. જામનગરનો
ખરેખરો પ્રખ્યાત સુરમો કોનો છે તે જામનગરના લોકોને
પ્રુઠવાથી ખાત્રી થશે. અમારો સુરમો મોટા મોટા રાજા રજ-
વાડોમાં પણ વપરાય છે આ સુરમો અમારા વંશપરંપરાથી
જનનો આવેલો છે.

મુલકાં હસમાલજી મુલકાં અમીરજી અતરવાલા

કે. ફુલમજર તથા જુમામજીદ-જામનગર.

શ્રી જ્ઞાનેશ્વર પ્રસન્ન.

KNOWLEDGE IS GOD.
દવા વિના વાણી શુદ્ધીને ઉપાય !
DRUGLESS HEALING FOR
STAMMERS!

દેશના આંદોલ શાસ્ત્રીઓએ (statistic.)એવું પ્રમાણુ
કહાવ્યું છે કે દર દિવસે મનુષ્યોમાં વાણી પાંગ સુધી તેત-
ગ્રઓ, બોખગ્રઓ, અને મુંગાઓ હોય છે. એ દરદ બીજા
માણક દવાઓથી મટતું નથી. તોતગ્રઓની શુંદળી બહુ
કંટાળ્યા બરેલી હોય છે. વાણુક તોતગ્રઓ આપવાત કરવાનું
પસંદ કરે છે. અને એવા તોતગ્રઓને માફ બોલવા કરીએ
છીએ. શી દર માસે રૂ. ૫૦ પછી દરદીએ રૂ. ૩૫૩ મા.નું
બહાર ગામના દંડીઓએ ફોટો મોકલી (વાયલ શી રૂ. ૨ સાથે)
દરદનું નીદાન પરીક્ષા કરી અમારે જવાબ મળતાં અહીંયા
આવતું. સાદ વરમ ઉારતા દરદીઓએ આવવાની તરદી લેવી
નહિ. હમેશ પત્ર બ્યવહાર ચલાવતી વખતે જવાબ માટે
દીક્ષીટ બાણી.

ઠેકાણું—પ્રો. એમ. એમ. સુરતકર એકન્ટ
સાયંટિસ્ટ.

અને દવા વગર દરદો મટાડનાર.
૩ જે માળો, હાથી બીલીંગ, કાલબાદેવી રોડ.
ભાંગવાડીને નાકે—મુંબઈ.

જીવન.

આ જીવન ખાવાથી શક્તિ વધે છે. : પાચનશક્તિ સુધરે છે. વીર્ય અને લોહી સુધારે તથા વધે છે. મગજને પુષ્ટી મળવાથી બુદ્ધિ અને યાદ દારત વધે છે, ક્ષય, ઉરક્ષત, શ્વાસ, કંઠરોગ, હૃદય રોગ, પીત, જીર્ણવર, ગરમીના હર્ષ દરતની કમજોશાત અને શરીર ઉપર થતા સર્વ પ્રકારનો દાહ મટે છે, દર ત્રીસ તોલા જીવનથી ભરેલ ડાનાં રૂપિયો એક પેકીંગ પોષ્ટેજ મંગાવનારને શીર.

નયનામૃત-આ લાલ સુરમો વાપરવાથી આંખે થતા ટ્રલાં ડોળ, વેલ મોતીઆ, સુવા, આજણીઓ પરવાળાં, ઝામરવા, તાપોડીયા, ખીલ, છારી અને ઝાંખ મટી જાય છે. સવા તોલાની શીશીનો રૂપીઓ એક પેકીંગ પોષ્ટેજ મંગાવનારને શીર.

દ્રાક્ષારસ-આ દ્રાક્ષારસ પીવાથી પાચન શક્તિ વધે છે. દરતની કમજોશાત દુર થાય છે. રક્તપીત, ઉધરસ, છાતીમાં થએલ ક્ષય, ક્ષય, ઝાડની ખામારી વિગેરે મટે છે પુરુષાત્વ વધે છે. લોહી સુધરે છે. દરેક બાટલીનો રૂપીઓ દોઢ પેકીંગ પોષ્ટેજ મંગાવનારને શીર છે.

કેશ કલ્પ-પચીસ તોલા કલ્પથી ભરેલ એક ડાના આર આના પેકીંગ પોષ્ટેજ મંગાવનારને શીર.

તમામ દર્દીઓને સલાહ મશત આપવામાં આવે છે. અમરી સાથેના પત્ર વ્યવહાર પ્રસંગે અર્ધા આનાનીઃ ટીકીટ મોકલાવવી. એજન્ટો જોઈએ છીએ.

વઢવાણ સહેર ઠાઠીયાવાડ } શાહ નારણજી અમરશી.

સંજીવનામૃત ગોળીઓ.

સંજીવનામૃત ગોળીઓ, લવ હવ સેવ સદાય;
સંસારી સુખ ભોગવવા અમુલ્ય એહ ઉપાય.

આ ગોળીઓ ખાવાથી પાચન શક્તિને સુધારી દરત માફ
લાવે છે. ચંદેરાની શીકાશ મટાડી લાલાશ લાવે છે, શરીરમાં
લોહી તથા વીર્યનો પુરતો જથ્થો વધારી જાનતંતુઓને મજ-
બુત કરી આખા શરીરને સપુરણ તાકાત આપે છે. ગમે તેવા
અશક્ત પુરુષને પાછો જુવાન બનાવે છે. અને ગમે તે કાર-
ણથી પ્રાપ્ત થએલ નામદીનો નાશ કરી પરિપુર્ણ મર્દાઈ લાવે
છે.—કિમત ગોળી ૪૦ ની ટ્રી ૧ નો ૩. ૧ એક

ગુપ્ત ભાગની નસોની નબળાઈ દુર કરવા માટે

તનુપ્રદિપ્ત તેલ.

કિમત તોલા ૧ ની શીશી ૧ નો ૩. એક
મફત અમુલ્ય ભેટ મફત

વૈદક સંજીવનામૃત સરૌજ.

આ નામનું પુસ્તક એક પોસ્ટ કાર્ડ ઉપર પાંતાનું નામ
હામ સખી મોકલનારને મફત મોકલવામાં આપશે.

બહાર ગામ માટે એજન્ટો જોઈએ છીએ.

વૈદ શા. શીવજી જેઠાભાઈ

હેડ ઓફીસ-માંડવી બંદર-કચ્છ,

શ્રી જ્ઞાનેશ્વર પ્રસન્ન.

યોગ ક્રિયાનો ચમત્કાર તો જુવો !

આવો ! લાભ નહીં થાય તો પૈસા પાછા આપીશું !
પધારો !

હસ્તરેખા } **HYPNOTISM** } જ્યોતિષનો
દેખાડો. } લાભ દેવો.

જન્મથી જેરા અને ગુંગા છોકરાઓને બોલતાં શીખવાનું સાધન એ લીલમાતી માનસિક વિદ્યાએ અમારા હાથમાં આપ્યું છે. જેની શી દર માસે રૂ. ૨૫ ત્રણ મહીનામાં નહીં બોલતો છોકરો થોડા સમયમાં બોલવા લાગશે-કંઈ લાભ નહીં થાય, તો શી પાછી આપીશું. તેમજ વૈદ-ગૌકરોએ અસાધ્ય કહી છોડેલા હર્દાઓ, જેવા કે, ક્ષય, સધી વા, નળગામથી પીણતા વીગેરે ધણી જાતનાં દરદો અને થોડીજ મુદતમાં દુરસ્ત કરી આપીશું. પહેલી વખત તપાસણી સાથે શી રૂ. ૫ અને પછી દરેક મીટીંગે રૂ. ૨ પડશે. ફોટો મોકલો દોઢસો રૂ. ના ભંડોળમાં દર માસે રૂ. ૨૫ કમઘ કરવી હોય તો ૧ આનાની ટીકીટ સાથે લખો.

જહરગાગ તેડાવવું હોય તો રોજ શી રૂ. ૧૫ મિવાય સેકન્ડક્લાસ ગાડીમાંકું અને ખાધા ખર્ચ જુદો પડશે.

ઠેકાણું:-પ્રો. સુરતકર-મીન્સીપાલ.

ગ્લેસહીલીંગ એન્ડ ગ્રીચીંગ ઈન્ડિસચુટ

લામી બીલ્ડીંગ કાલમાદેવી-મુંબઈ.

ખાસ સૂચના.

— સંસ્કૃત સૂચના —

મારા તરફથી ઇસ્લામી સાહિત્યને લગતાં પુ
કાયમ ગહાર પડતાં રહે છે. તેમાં ઇસ્લામી અ
નોનાં જીવન ચરિત્રા, કોમ દિનતિના રીસાલા, હાગ્યા
ધર્મશુરઓનાં લોપાળાં, ઇસ્લામી પ્રીતોસોપ્રીનાં પુસ્તકો,
લતીફા બજ ઇસ્લામીઓના વૃતાન્તો મુખ્ય છે. એક
પોસ્ટ કાર્ડ પર પુરૂં નામ હામ લખી મોકલી મોકલું
પ્રાઇસ લીધે મંગાવો.

ઠેકાણું.—

એદલલ ધર્મલ કાખા.

અમરેલી—કાઠીઆવાડ.

